

Silja Koivisto

Sataman kapakan Hilda

JOHNNY
Kiniga

Sataman kapakan Hilda

Silja Koivisto

Sataman kapakan Hilda

JOHNNY KNIGA
HELSINKI

Lämpimät kiitokset Journalistisen kulttuurin edistämissäätiölle,
Suomen Kulttuurirahastolle ja Alfred Kordelinin säätiölle tuesta,
joka on mahdollistanut tämän kirjan kirjoittamisen.

© Silja Koivisto ja Johnny Kniga 2022

Johnny Kniga

An imprint of Werner Söderström Ltd

ISBN 978-951-0-48001-4

Painettu EU:ssa.

”Jokaisessa suvussa on olento josta ei puhuta.”

Rakel Liehu: *Valaanluiset koskettimet*

Omistettu Hildalle
ja muille kovia kokeneille, laitakatujen naisille

Sisällys

	Toinen kesäkuuta 2019	9
1	Tule myötä	13
	Valokuvien kohtalokas nainen	15
	Kaksi lehti uutista	19
2	Hildan jäljille	24
	Uhka yhteiskunnalle	30
3	Satamakaupungin siveettömät naiset	37
	Madamet ja mäkipourat	47
	Legenda Kotkan Ruususta	50
	Joutonaisista seksityöläisiin	57
4	Maalta muuttaneet	63
	Hilda Hakkaraisen Kotka	71
	Hildan huoneet	79
	Mutakuopasta Kairoon	89
5	Miksi Hildasta tuli ”haureuden harjoittaja”?	99
	Hilda ja Irja	108
6	Rotuhygieniää	112
	Siveystyötä 1920-luvun Kotkassa	117
	Naispoliisikurssi	123
	Miina ja Alma	129

7	Laivatytöt	137
	Kuppaelokuvien naiset	146
	Häpeällinen syfilis	153
8	Hilda ja Hugo	157
	Helga, Sylvi ja Ester	166
	Lempi ja Maria	171
	Sikiönlähdettäjän luona	176
9	Hankalat naiset laitoksiin	187
	Ilmajoen työlaitoksen raunioilla	195
	Työnvieroksujien leirit	200
10	”Mihin joutuvat kaikki ilotytöt vanhoina?”	204
	Lempin ja Marian viimeiset vuosikymmenet	212
	Helsinki 1998	218
11	Toinen kesäkuuta 1939	222
	Väkivallan uhka	233
	Naisen ruumis	238
12	Viljo	247
	Hildan muotokuva	252
	Hakkaraisten merkki	257
	Kiitokset	267
	Hildan aika	269
	Liitteet	273
	Viitteet	279
	Lähteet	296

Toinen kesäkuuta 2019

On vuosipäivä. Olen ajanut sunnuntaiaamuna Helsingistä pari tuntia päästäkseni tälle hiljaiselle hautausmaalle. Koko matkan olen puhunut retkelle mukaan lähteneelle ystävälleni Ullalle tapauksesta, josta en itsekään tiedä vielä juuri mitään. Mutta minulla on aihe, mysteeri, joka on alkanut askarruttaa.

Kirkkoherranviraston ohjeiden mukaan laskemme hautojen paikkanumeroita, tässä jossain sen pitäisi olla. Kuljen riviä edestakaisin. Ehkä hautaa ei enää sittenkään ole? Ehkä tulin tänne turhaan ja koko retki on naurettava. Mutta minun on käytävä läpi tämän hautarivin jokainen sentti.

Taivutan suuren kuunilijan reheviä lehtiä, ja sieltä alta se paljastuu: pieni ja vaatimaton, yksinäinen hautakivi, jonka kaiverrus tuskin näkyy sammaleen alta. HILDA HAKKARAINEN. Syntynyt 20. päivä maaliskuuta 1902 ja kuollut 2. kesäkuuta 1939.

Se on siinä – hauta on yhä olemassa!

Hildaa olen tullut etsimään, vaikka hän on hajonnut maaksi melkein 40 vuotta ennen syntymääni ja toiset 40 vuotta sen jälkeen. Olen auttamatta liian myöhässä. On klisee, että ihminen kuolee kaksi kertaa: ensimmäisen kerran silloin, kun hän todella kuolee, ja toisen kerran silloin, kun häntä ei muista enää kukaan. Hilda on todellakin kuollut, sillä ketään, joka olisi

tavannut hänet, ei ole enää elossa. Tässäkään pienessä kaupungissa ei ole ollut kohta 30 vuoteen ketään, joka voisi hänet muistaa.

Minun on kaivettava Hilda unohduksista – enkä edes tarkkaan tiedä miksi. Ehkä olen vain utelias, arvoitusten selvittäminen on jännittävää ja olen viehtynyt pimeisiin tarinoihin. Hildaa se ei kuitenkaan enää pelasta.

Olen tuonut Hildalle verenpisaran, jonka istutan kuunliljan viereen.

Etsimme myös toisen haudan, jossa lukee muiden nimien ohessa VILJO PYLKKÖ. Viljo oli syntynyt 30. lokakuuta 1910 ja kuollut samana päivänä kuin Hilda. Mutta hän ei lepää yksin. Hänen kanssaan on muitakin, samaan hautaan Viljon jälkeen laskettuja vainajia, kokonainen perhe. Hautakivi on melko kookas, ja kukat istutettu seurakunnan puolesta. Joku pitää tästä haudasta huolen, ainakin maksaa sen ylläpidosta.

Kun ajamme hautausmaalta kaupungin keskustaan, oikealla puolella avautuu meri, rannoilla pyörivät tuulivoimalat ja eteemme levittäytyy rykelmä uusia kerrostaloja. Keskustassa jätän auton kadunvarteen. Puistossa suihkulähde solisee ja sen yllä kaksi veistoskotkaa kisailee keskenään, lehmuksissa tuoksuvat jo tuoreet lehdet.

Yhtä tuoreet kuin 80 vuotta sitten, jolloin Hilda kulki samaa katuä pitkin kohti ravintola Rauhaa. Silloin oli perjantai, kesäkuun alku oli viileä ja öisin halla koetteli kevätkylvöjä. Hildalla oli kenties yllään tumma, villakankainen takki, kuten niin monissa valokuvissa, kun hän astui ravintolan kapeasta ovesta sisään.

Myös nyt on viileää. Sunnuntaipäivä on unelias eikä ketään näy. Koetan kuvitella, millainen kaupunki oli Hildan ja Viljon elinaikana, kun teollisuus ja satama työllistivät tänne muuttaneita tuhansia nuoria työläisiä.

Etsimme paikkoja, joissa Hilda poseeraa valokuvissa. Mitäkin harppomalla etäisyyksiä puiston ympärillä säilyneistä vanhoista rakennuksista ja kaupungintalosta. Ne ovat maamerkkejä Hildan ajalta. Koetan ottaa samanlaisia asentoja ja löytää samat paikat metrin tarkkuudella, vaikka se on hankalaa. Puistossa ei ole enää aitaa, jonka edessä Hilda poseerasi, ja erään talon kynnyksivi on vääränkorkuinen. Haluan silti tallentaa kännykkäkamerallani juuri samanlaisen asetelman juuri samassa paikassa kuin Hilda aikanaan. Tulos ei ole häävi.

Puistoa vastapäätä kohoaa möhkälemäinen talo, johon suuri ketjuhotelli on ulottanut lonkeronsa – samoja siistejä ja toimivia mutta persoonattomia hotelleja on kaikissa suomalaisissa kaupungeissa eivätkä ne juuri eroa toisistaan. Tässä hotellin kohdalla, osoitteessa Keskuskatu 21 oli kesällä 1939 vaaleaksi maalattu, koristeellinen puutalo ja sen alakerrassa kahvilaravintola Rauha. Siellä tasan 80 vuotta sitten, varttia vaille seitsemän illalla, Viljo veti pistoolin taskustaan, ampui Hildan ja sitten itsensä.

Kirkas keskipäivän aurinko pilkistää puistokadun lehmusten välistä, kun seison Rauha-ravintolan paikalla. Joku työntää rollaattoria kadun yli. Tiedän, miten ja missä Hilda kuoli. Hänen elämästään en tiedä vielä yhtään mitään.

1

Tule myötä

Vanhassa myllymuseossa tuoksuu terva, ja kesäkuun illan kirkkaus tulvii seinähirsien välistä. Lomalaiset ja kyläläiset ovat jo melkein täyttäneet pitkät puiset penkit, kun saavumme ukin kanssa yhteislauluiltaan. Kumara mies istuu yleisön eteen jakkaralle ja alkaa painella känsien kovettamilla kourillaan haitarin näppäimiä. Muuta säästystä ei ole eikä tarvita. Ryppyiset monisteniput kahisevat, äänet värjyvät eritahtisina, mutta ukin ääni on kuulavin: *Oi niitä aikoja, ne tahtoisii-in, niin elää uudelleen...* Sanat muistuttavat jostain, mikä oli ja mikä meni, mitä pitää kaivata, sillä aina ennen oli kaikki paremmin. Sitten käännetään sivua.

On ilta,tähdet syttyy loistamaan, vesi musta laitureille loiskuaa... taas hurr-maa, huulet antaa kuumintaa-an, hän Kotkan ruusu puhkee kukkimaa-an. Venytetyt tavut jäävät ilmaan väreilemään: ...taas Kotkan ruusu oottaa poimija-aa.

Seuraavana jouluna kajautan mummolan olohuoneessa, kuten kesällä yhteislauluillassa: *Taas vartoo-o, satamassa kulkijaa-a... Tule myötä... viinimaljat kuohuaa-a...* Muistan kaikki hankalatkin sanat, joissa on jotain epämääräisellä tavalla nolostuttavaa. *Olet kohtaloin, mulle poika kaukomaan... Jos lemm-men, tahdon sulle lahjoittaa-a, saat Kotkan ruuu-sun hetkeks omistaa-a.*

Terttu-mummo nousee nojatuolista. *Tuommoisia opetettu... pienen tytön suuhun...* Hänen pippurinvärisissä silmissään välähtää, kun hän vilkaisee kiukkuisesti ukkia ja sulkeutuu omaan huoneeseensa.

Mummo on jännittävä eikä hän erityisemmin välitä lapsista. Hän lähtee toisinaan Italiaan ja viipyy siellä kuukausia mutta pakkaa vain yhden mekon matkalaukkuun. Hän on nähnyt mafian ampuvan miehen kadulle ja ammeessa skorpionin. Kesämökillä hän pystyy uimaan jäisessä järvestä ja nukkumaan satavuotiaassa sängyssä, joka näyttää siltä kuin se olisi lapsille tehty. Hänellä on kotikaupunkinsa keskustassa voimakastuoksuinen ateljee, missä hän keittelee vahvaa kahvia, jota kutsuu myrkyksi, ja hänen jalkansa mahtuvat pikkuruisiin korkokenkiin, joita sovittelen salaa. Silloin kun mummo ei ole huoneessaan, käyn vakoilemassa suurta kipsistä Rebeckaa, joka nojaa sulokkaasti kaivoa vasten ruukku kainalossaan, ja mulkosilmäistä renessanssinaista, joka tuijottaa Firenzen matkamuiستو julisteesta.

Mummo ja ukki asuvat pienessä sisämaan kaupungissa, jonne ajamme joka toinen viikonloppu. Kun näen auton ikkunasta taivaanrannassa kohoavat harjut, tiedän, että puuduttava istuminen päättyy pian. Minä sen sijaan käyn koulua paikkakunnalla, jota kutsutaan vireäksi merikunnaksi. Jos sairastun, ukki tulee meille ja leipoo pullaa. Hän muistaa, että sodan jälkeen junat ajoivat kotiseutuni läpi pimennetyin ikkunoin. Vaikka mummo ja ukki saattavat nyt ajaa meille keltaisella Kuplallaan milloin tahansa, me käymme useimmiten heidän luonaan. Silloin täytyy tietää, mistä saa puhua. Ei ainakaan kannata laulaa lemmestä ja viinimaljoista.

Jossain kaukana kaikista elämäni paikoista hehkuvat salaperäisen satamakaupungin valot. Siellä vesi musta laitureihin

loiskuaa ja höyrylaivat uivat satamaan. Siellä on yö ja kapakassa tanssitaan. Siellä näen valtavan ruusun, joka avaa kutsuvasti heikumallisen punaiset terälehtensä. Saan minä siitä ruususta laulaa.

Valokuvien kohtalokas nainen

Hilda Sofia Hakkarainen oli Terttu-mummoni täti – minun iso-isotätini. Olin jo varhain kuullut, että joku tuntematon mies oli tappanut hänet Kotkassa. Terttu muisti, että Hilda olisi kuollut jossain puistossa töistä palatessaan ja arveli, että mustasukkaisuus oli ollut syynä surmaan. Hildan ampuja oli Tertun mielestä sen verran ”kunnon mies”, että hän tappoi myös itsensä.

Ajatus on uhrin omaisten näkökulmasta ymmärrettävä, mutta kunnollisuuden tai kunniallisuuden käsite tuntuu tässä yhteydessä arveluttavalta. Tapahtuman on täytynyt olla hyvin traumaattinen paitsi uhrin perheelle myös tekijän omaisille.

Sen enempää ei Hildasta kuitenkaan puhuttu, enkä itsekkään osannut kysellä tapauksesta silloin, kun hänet tunteneita ja hänen kohtalonsa muistavia ihmisiä oli vielä elossa.

Terttu-mummon jäämistöstä löytyi ruskea, pahvinen valokuva-albumi, johon hän on omien nuoruus- ja kaverikuviensa ohheen liimannut muutamia Hilda-tädin kuvia ja kirjoittanut lystikkäitä kuvatekstejä. Valokuvat ovat ainoita Hildasta jäljelle jääneitä konkreettisia merkkejä. Pikkuruisissa valokuvissa Hilda poseeraa usein tuimana kuin tomuinen, menneisyyden kammioista lehahtanut yökkönen. Hänet on yleensä kuvattu ulkona, taustalla erottuu kevättalvista risukkoa tai kukkaketo, ja yleensä vieressä on toinen, samanmoinen totinen nuori nainen. Aina eri nainen – Hildalla taisi olla paljon ystäviä.

On myös toisenlaisia valokuvia. Niissä voi aistia iloa ja onnenhetken, auringon läikän nenänpäässä. Kesäisessä kuvassa Hildan vierellä vaalea, hauskanäköinen tuntematon nuori mies soittaa viulua, Hildan kädessä hohtaa mandoliini. Takana häämöttää pienen mökin pääty. Kuvatekstiin Terttu on kirjoittanut: ”Hiltsu ja hänen heilansa antavat konsertin.” Vuosilukuja hän ei ole valitettavasti kuviin merkinnyt eikä heilan tai muidenkaan tuntemattomien nimeä.

Jos mukana on tuttuja lapsia, voi heidän ikänsä perusteella asettaa kuvan johonkin aikaan. Viulunsoittajakuva on epäselvä, mutta katsomalla tarkkaan voi huomata, että Hildan ja nuoren miehen vieressä heinikossa kyykistelee pieni, noin viisi- tai kuusivuotias tyttö, jolla on kuin viivoittimella mitaten tasaiseksi leikattu otsatukka. Hän on Hildan isosiskon Hiljan tytär Sirkka, joka syntyi 1927, joten kuva on 1930-luvun alkupuolelta. Todennäköisesti viulunsoittaja ja Hilda ovat viettäneet päivää pienessä rehevässä Munsaassa Kotkan edustalla, minne Hilja-sisko on perheineen muuttanut ja missä Hildakin ajoittain asui.

Ensiksi kuvittelen, että viulunsoittaja on Viljo, sama mies joka ampui Hildan myöhemmin. Mutta välissä on ainakin seitsemän vuotta ja siinä ajassa ehtii tapahtua paljon. Myöhemmin tiedän, että hän ei ole Viljo.

Hilda on hiukan rujo, perinteiseksi kaunottareksi häntä ei voi kutsua, mutta hän on nähnyt vaivaa ja satsannut rahaa tyylin vuoksi. Kengät, hattu ja käsilaukku on tarkkaan valittu, tumma, pinneillä laineille aseteltu tukka pilkistää hatun alta harkitusti, kuten aikakauden muotikuvissakin. Hildalla on ollut useampia päähineitä: kello- ja kupuhattuja, baskeri. Jossain vaiheessa hän on leikannut muodikkaan polkkatukan, joka kuvissa vaalenee ja sitten taas tummuu. Laukun ja kengät hän on

aina valinnut asun kanssa sävy sävyyn. Hilda on hyvin toimeentuleva kaupunkilainen, itsenäinen nainen.

Hilda on myös kuvauttanut itsensä ainakin kolme kertaa Kotkan keskustan Kisakentällä eli nykyisessä Sibeliuksenpuistossa, jota yli satavuotiaat lehmukset reunustavat ja jossa yrittin matkia Hildan asentoja kuolinpäivän pyhiinvaelluksellani. Joko paikka oli Hildalle erityinen tai sitten syynä oli vain se, että puistokuvaajalta oli helppo saada potretti näyttävässä ympäristössä. Linssin läpi on aina katsonut joku, jota kuvissa ei näy mutta jolla on ollut osuutta tunnelmaan. Se joku on asetellut Hildan ja muut kameran eteen, neuvonut, miten kuvattavien tulisi olla ja miltä näyttää.

Lähetin Hildan puistokuvat Kotkan kaupunginarkistoon, missä pystyttiin kertomaan niistä yhtä ja toista. Kaikki kolme puistokuvaa ovat mitä todennäköisimmin saman kuvaajan otamia. Hän oli vuokrannut puiston pikakuvauspaikan vuosiksi 1935–1938.¹

Kerran hän on saanut Hildan hymyilemään niin, että hampaat näkyvät. Hilda on kuvassa myös hyvin tyylikäs: hänellä on tumma, kauniisti leikattu takki ja erikoinen hattu, jonka kaltainen on myös aikalaiselokuvassa *Juurakon Hulda* eräällä pölynimurikauppiaalla. Hilda on sitaissut kaulalleen pilkullisen huivin. Se on erityisen muodikas, sillä aikakauden muotikuvissa ja elokuvissakin näkyy usein pilkullista kuosia. Hänellä on vieläpä nahkaiset hansikkaat.

Terttu on kirjoittanut kuvatekstiin jotain yllättävää: ”Hiltulla on uudet hampaat.” Hildalla on siis ollut varaa hankkia itselleen proteesi, kun omat hampaat on jo kolmikymppisenä pitänyt kiskoa pois.

Sokerin käyttö oli yleistynyt 1900-luvun alusta lähtien ja karies villiintynyt. Hammaslääkärit ratkoivat pulmat pihdeillä:

hampaat vedettiin joko yksitellen tai kaikki kerrallaan pois reikiintymisen tai tulehdusten seurauksena. Ei ollut tavatonta, että jo rippilahjaksi hankittiin tekohampaat, ja jos tultiin kaukaa hammaslääkäriin, kannatti tietysti vaihtaa koko kalusto kerralla.²

Hymykuva on helppo paikantaa lähes metrin tarkkuudella, sillä taustalla hämöttää Yhdyspankin jyrävä jugendtalo, joka on myöhemmin purettu. Puissa ei näy vielä lehtiä, on alkukevät. Kuva on myös puistokuvista varhaisin, sillä taustalla näkyy sireenejä, ei vielä muuta. Sireenipensaita oli istutettu puistoon jo 1912, mutta varsinaiset kunnostustyöt aloitettiin 1930-luvun puolivälissä, jolloin puistosta haluttiin loihtia renessanssiaikaa jäljittelevä muotopuutarha.³

Toiseen puistossa otettuun kuvaan Terttu on kirjoittanut: ”Kun on uusi sadetakki, on se päällä poudallakin.” Hilda on asettunut palmujen ja kukkapenkin eteen. Palmut, kuten myös agavet olivat kaupungin puutarhurin eksoottisia ylpeydenaiheita, jotka ihmetyttivät puistossa kävijöitä kesäisin ja jotka siirrettiin talvehtimaan kaupungin kasvihuoneeseen. Hildan taustalla on äiti, joka purettiin 1937.

Kolmannen kuvan alla lukee: ”Hilda ja Sirkka ovat näyttämässä maalaisserkuille kaupunkia.” Hilda katsoo yhteiskuvassa kameraa ryppy silmien välissä. Hän on oman aikakautensa mitapuulla pitkä nainen, yli 170-senttinen, sillä vieraisille tullut, tuikean näköinen sisko Alina – Tertun äiti ja minun isomummoni – jää lyhyemmäksi. On iltapäivä, pitkä varjo heittyy puiston hiekalle. Myös Sirkka on jälleen mukana, nyt noin 11-vuotiaana, sekä hänen serkkunsa, Alinan poika Teuvo, joka on syntynyt 1935 eikä voi olla kolmea vuotta vanhempi. Kuvan täytyy siis olla kesältä 1938, minkä voi päätellä paitsi lasten iästä myös puiston geometrisista istutuksista – tällöin Kisakentän puisto

oli pitkällisten, kaupunkilaisten hermoja raastaneiden kunnostustöiden jälkeen vihdoin viimeistelyä varten valmis.⁴ Vain parin sadan metrin päähän, toiselle puolelle katuavataan tuona samana kesänä suosittu kahvila-ravintola Rauha – kun Hilda kääntää katseensa aavistuksen vasemmalle, hän erottaa kaistaleen puutalon vaaleaksi maalattua seinää puistoa reunustavien rehevien lehmusten takaa. Siellä hän seuraavana kesänä kuolee.

Kaksi lehti uutista

Kun sukututkimuksen sivutuotteina oli löytynyt kaksi paikallislehden uutista Hildan surmasta, Tertun kertomus muuttui: surmapaikka vaihtui epämääräisestä puistosta ravintolaan ja tekotapa tarkentui ampumiseksi. Myös tekijä, tuntematon mies, sai nimen. Uutisista käy myös ilmi, että ampuminen oli yllätys ja sen hetki niin salamannopea, että Hilda ehti tuskin ymmärtää, mitä tapahtui.

37-vuotiaan Hilda Hakkaraisen ja 28-vuotiaan Viljo Pylkkön kerrotaan istuneen yhdessä kahvilan pöydän ääressä, kunnes Viljo teki jotain yllättävää. Aikalaislehdistön tapaan toimittaja ei ole kaihtanut dramatiikkaa kuvaillessaan edellisillan tragediaa:

Työmies Pylkkö tempaisi äkkiä esille taskuaseensa ja enempää siekailematta ampui laukauksen Hakkaraista kohti. Luoti tunkeutui tämän rintaan suoraan sydämeen. Hakkarainen kuoli silmänräpäyksessä. Kamottavan työn tehtyään suuntasi Pylkkö aseensa omaan ohimoonsa ja toinen laukaus kajahti ravintolassa kenenkään ehtimättä estää häntä siitä. Ohimo verta vuotaen ja henkitoreissaan sortui Pylkkö ravintolan lattialle.⁵

Kotkassa ilmestyi 1930-luvulla kaksi keskeistä sanomalehteä: suomalaisuuden ja kansanvaltaisuuden äänenkannattaja Etelä-Suomi ja sosialidemokraattisen työväen ja pienviljelijäin äänenkannattaja Eteenpäin. Näiden uutiset tapauksesta eroavat toisistaan jopa vähän huvittavalla tavalla: Etelä-Suomi nimittää Hildaa ”toimettomaksi naiseksi”, kun taas Eteenpäin-lehden mukaan hän oli ”neiti” ja ”ompelijatar”. Lisäksi Etelä-Suomi kertoo Hakkaraisen olleen jo pitkän aikaa poliisin tarkkailun alaisena.

Eteenpäin maalailee Viljo Pylkön ja Hilda Hakkaraisen istuneen pöydän ääressä hillitysti jutellen ja kahvia hörppien, kun taas Etelä-Suomi kertoo heidän olleen niin kovaäänisiä, että muut ravintolavieraat kummeksuivat ja paheksuivat moista. Eteenpäin-lehdessä kuitenkin mainitaan Hildan ja Viljon keskustelun muuttuneen kiihkeämmäksi mutta ei mitenkään häiritseväksi.

Etelä-Suomi epäili kahvilalaskun ja siitä syntyneen ”sanasodan” olleen jopa syy riitaan ja siitä seuranneeseen murhenäytelmään. Uskoiko lehden toimittaja tosissaan, että joku ampui toisen ja itsensä kahvilalaskun vuoksi, vai kirjoitteliko näin vain lämpimikseen? Naiivi spekulatio viittaa kuitenkin siihen, ettei Etelä-Suomen toimittajalla ollut sitäkään tietoa kuin Eteenpäin-lehdellä, joka kertoo Viljo Pylkön aiemmista toimista: Viljo oli pari tuntia ennen murhaa pistäytynyt vanhempiansa luona, napannut isänsä pistoolin kätkestä ja luvannut palauttaa sen. Lisäksi hän oli jo viikkoa aiemmin ottanut lopputilin Enso-Gutzeitin sahalta, minkä vuoksi hänen epäiltiin suunnitelleen jotain poikkeavaa, luultavasti ”juuri tätä karmeaa verityötä”.⁶

Nippelitiedotkin vaihtelevat: paikallislehdet kirjoittavat kahvin juomisesta ja arvelevat, etteivät ”väkijuomat” olleet vaikuttaneet tekoon, kun taas valtakunnan suurimman lehden

Helsingin Sanomien lyhyessä uutisessa Hildan ja Viljon kerrotaan ”nauttineen olutta” ja Viljon työpaikkakin on siirtynyt sahalta satamaan.

Joka tapauksessa teko oli mitä ilmeisimmin suunniteltu – siis murha, johon Viljo valmistautui jo viikkoa aiemmin tai viimeistään silloin, kun hän kävi hakemassa asean vanhempiensa luota.

Lehtiuutisten innostamana aloin kaivella Hildan kuolemaan liittyneitä papereita ja löysin kahvila-ammunnasta sekä käsin että koneella kirjoitetun raportin Kotkan poliisilaitoksen rikosasiainpäiväkirjoista.⁷ Poliisin raporteista huomaa, että lehtiin kirjoittaneet toimittajat ovat värittäneet tekstiä ennakoasenteidensa, mielikuvituksensa tai kuulopuheiden mukaan, mutta ydintapahtuman he ovat kuvanneet samoin kuin raportissa. Myös lehden poliittinen linja vaikutti suoraan uutisten sävyyn: Eteenpäin-lehti pyrki säilyttämään Hildan arvokkuuden. Sen sijaan Etelä-Suomen rivien välistä voi tulkita, ettei työväenluokkaisen, toimettoman naisen elämällä ollut niin väliäkään.

Sisällissodasta 1950-luvulle saakka Kotkan poliisia johti poliisimestari Eino Havas, joka piti poliisin ja sanomalehdistön yhteistyötä arvossa; paikallislehdissä rikollisuutta käsiteltiin tarkasti ja yksityiskohtaisesti.⁸ Yhteistyö epäilemättä hyödytti molempia osapuolia, sekä rikostutkintaa että lehtien myyntiä, mutta asianomaisten kannalta yksityiskohtien vatvominen oli varmasti nöyryyttävää ja alentavaa – jopa tuhoavaa. Oli melkoisen mielivaltaista, kenestä kirjoitettiin nimellä ja kuka sai pysyä anonyymina. Muutamien sakkoihin tuomittujen nimet kerrottiin, kun taas samalla palstalla toiset samansuuruisia

sakkoja saaneet piiloutuivat ammattinimikkeen taakse. Sikiön- lähdetystuomioiden yhteydessä saatettiin julkaista tekijän lisäksi myös abortin itselleen teettäneiden nuorten naisten nimet. Kuolemantapauksissa epäiltyjen tekijöiden ja uhrien nimet kerrottiin viipymättä ja tapahtuman kulku kuvattiin mieluusti inhorealisticinta yksityiskohtaa myöten. Jokin erityisen makaberisti toteutettu itsemurhakin saattoi ylittää uutiskynnyksen.

Nykyään lehdistön tavanomaiseen toimintatapaan kuuluu niin sanottu kahden vuoden sääntö, jonka mukaan rikoksesta tuomitun nimi kerrotaan vain, jos tuomio on yli kaksi vuotta vankeutta. Epäily- ja syytevaiheessa nimi kerrotaan harvoin. Poikkeus voidaan tehdä, jos kyseessä on erityisen vakava rikos tai syytetty on merkittävässä yhteiskunnallisessa asemassa.

Media saattaa kuitenkin unohtaa kahden vuoden säännön ja intoutua uutisoimaan nimin ja kuvin tapauksesta, joka nousee yllättäen puheenaiheeksi. Tämän sai kokea esimerkiksi kunnianloukkauksesta syytetty toimittaja Johanna Vehkoo, jonka nimi ja kuva levisivät syksyllä 2018 kaikkien valtakunnallisten ja useiden maakunnallisten uutisvälineiden verkkosivuilla, radion ja television uutislähetyksissä, jopa pienten paikallislehtien uutisissa.⁹ Vehkoon tuomio olisi ollut ”vain” sakkotasoinen, mutta korkein oikeus lopulta kumosi tuomion ja vapautti Vehkoon syytteestä.

Hildan ja Viljon kannalta kaikki oli murhauutisten ilmestymisaikana 3. kesäkuuta 1939 jo ohi. Toisaalta heillä molemmilla oli Kotkassa omaisia, jotka joutuivat järkytyksen ja surun keskellä mahdollisesti kärsimään lehtikirjoittelun herättämästä julkisuudesta.

Tarina naisesta, joka oli uhka yhteiskunnalle.

Hilda Sofia Hakkarainen ammuttiin ravintolassa kesäkuussa 1939. Kesällä 2019 Silja Koivisto alkoi selvittää, mitä oli tapahtunut ja kuka hänen isoisotätinsä Hilda oikeastaan oli.

Sataman kapakan Hilda on kirjoittajansa omakohtainen tutkimusretki 1930-luvun Kotkan öisille kaduille ja seksiä myyneiden naisten luo, joita viranomaiset jahtasivat, passitivat vankiloihin, työlaitoksiin ja sukupuolitautilisairaaloihin. Varattomat naiset syyllistettiin – ei näiden asiakkaita.

Hildan tarina on yksi lukuisista, vaietuista ja unohdetuista. Kun hänen kuolemastaan on kulunut yli 80 vuotta, paljon on muuttunut. Silti liian monet naisia koskevat käsitykset ovat säilyneet.

JOHNNY
Kniga

www.johnnykniga.fi

99.1

978-951-0-48001-4